

**Gminny Program
Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
oraz
Przeciwdziałania Narkomanii
na rok 2018**

Wprowadzenie	3
<hr/>	
Rozdział I	
Konsumpcja substancji psychoaktywnych przez młodzież- Młodzież 2016	4
Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Sępólno Krajeńskie	
<hr/>	
Rozdział II Diagnoza	
Alkoholizm i narkomania na terenie gminy Sępólno Krajeńskie	25
<hr/>	
Rozdział III	
Zasoby umożliwiające realizację Programu.	32
<hr/>	
Rozdział IV	
Przeciwdziałanie alkoholizmowi – cele, zadania	39
<hr/>	
Rozdział V	
Przeciwdziałanie narkomanii – cele, zadania	45
<hr/>	
Rozdział VI	
Wskaźniki monitoringu w 2016 roku i spodziewane efekty realizacji Programu	48
<hr/>	
Rozdział VII	
Źródła finansowania programu	48

Wprowadzenie

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2018 jest dokumentem wskazującym zadania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz narkomanii i podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Podstawy prawne:

- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2017 r. poz. 783 ze zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2015 r. poz. 1390),
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 ze zm.),
- Narodowy Program Zdrowia na lata 2016- 2020.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2017 r. poz. 1875),
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817 ze zm.).

Rozdział I

1. „Konsumpcja substancji psychoaktywnych przez młodzież- Młodzież 2016”.
„Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Sępólno Krajeńskie w 2016 roku”.

Informacja o badaniu: „Konsumpcja substancji psychoaktywnych przez młodzież- Młodzież 2016”.

Badanie „Konsumpcja substancji psychoaktywnych przez młodzież – Młodzież 2016”, sfinansowane przez Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, zrealizowane zostało przez Fundację Centrum Badania Opinii Społecznej w dniach 22 listopada – 16 grudnia 2016 roku.

Badanie przeprowadzone zostało na ogólnopolskiej losowej próbie 82 dziennych szkół ponadgimnazjalnych – liceów, techników (oraz liceów profilowanych, zawodowych lub technicznych) i zasadniczych szkół zawodowych (z wyłączeniem szkół specjalnych).

Na potrzeby badania zbiorowość uczniów ostatnich klas szkół ponadgimnazjalnych podzielono na dwie warstwy: uczniów szkół prywatnych oraz uczniów szkół państwowych. Próbę alokowano między wyróżnione subpopulacje w sposób proporcjonalny do ich szacowanej wielkości. Jako operat losowania wykorzystano System Informacji Oświatowej (SIO; dane o placówkach edukacyjnych wg stanu z marca 2016 roku). Procedura doboru respondentów przebiegała w ten sam sposób dla obu wyróżnionych zbiorowości i składała się z dwóch etapów:

1. losowanie szkół;
2. losowanie jednego oddziału w każdej wybranej szkole.

Na etapie losowania szkół (etap 1) zastosowano warstwy *implicite*, które wyznaczały sposób uporządkowania placówek w operacie losowania. Wykorzystano do tego celu dane o rodzaju szkoły (liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa) oraz o województwie, w którym się znajduje. W przypadku placówek publicznych uwzględniono również lokalizację szkoły w podziale na pięć kategorii wielkości miejscowości. Szkoły losowano z prawdopodobieństwami proporcjonalnymi do liczby oddziałów ostatnich klas (korzystając z danych SIO).

Informacja o badaniu: „Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Sępólno Krajeńskie w 2016 roku”.

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych na terenie gminy Sępólno Krajeńskie.

W ankiecie badawczej wśród osób dorosłych uwzględnione zostały takie obszary jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków a także przemoc domowa. W badaniu wśród uczniów

uwzględnione zostały takie obszary jak spożywanie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków oraz dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa.

Wybór metody ilościowej sprawił, że najbardziej dogodną metodą była ankieta w formie aplikacji internetowej. Próba z populacji uczniów szkół z terenu gminy Sępólno Krajeńskie obejmuje łącznie 755 uczniów klas 5 i 6 szkół podstawowych, 1-3 gimnazjum oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Badania prowadzone były na terenie gminy Sępólno Krajeńskie na przełomie miesiąca sierpnia i września 2016 roku.

1.1. Młodzież a substancje psychoaktywne.

a) Palenie papierosów

Badania realizowane w latach 1992–2003 wskazywały na stopniowy wzrost odsetka uczniów regularnie palących papierosy (z 23% do 31%), jednak w roku 2008 odnotowaliśmy spadek w tym zakresie

(do 22%). Obecnie możemy mówić o stabilizacji tego wskaźnika – w 2016 roku regularne palenie deklarowało 21% badanych. Odsetek uczniów, którzy palą tylko w wyjątkowych sytuacjach, który wzrósł z 16% w 2008 roku do 21% w 2013 roku, uległ zahamowaniu w 2016 (20%).

Czy palisz papierosy?	Badania statutowe CBOS			Badania IPIŃ	Badania KBPN				
	IV '92	IV '94	IV '96		XII '99	XII '03	X '08	XI '10	XI '13
	w procentach								
Tak, regularnie	23	27	25	30	31	22	23	21	21
Tak, ale tylko w wyjątkowych sytuacjach	18	15	15	17	18	16	17	21	20
Nie	59	58	60	54	50	62	59	58	59

Tabela nr 1. Palenie papierosów.

Najmniej uczniów niepalących było w 2003 roku (50%). W roku 2008 62% młodzieży twierdziło, że nie pali papierosów. To największy odsetek spośród odnotowanych we wszystkich dotychczasowych pomiarach. W ostatnim badaniu 59% uczniów odpowiedziało przecząco na pytanie o palenie papierosów (tyle samo ile w 1992 i 2010 roku). Niepalenie deklarowało 60% dziewcząt (63% w 2013 roku) i niewiele mniej chłopców – 58% (w 2010 roku 51%). Wyniki ostatniego pomiaru pokazały wzrost odsetka niepalących wśród chłopców, a spadek wśród dziewcząt. W roku 2016, podobnie jak w roku 2013, niepaląca młodzież to najczęściej uczniowie liceów ogólnokształcących (65%). We wszystkich dotychczasowych pomiarach najmniejsze odsetki niepalących odnotowywano

wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych. W roku 2016 ten trend się utrzymał – co trzeci spośród nich zadeklarował, że nie pali papierosów (39%). W badaniu z 2016 roku, spośród uczniów uważających sytuację materialną swojej rodziny za dobrą, nie paliło 60%, a spośród tych, którzy określali warunki materialne w rodzinie jako złe – 51%. Jeśli chodzi o wykształcenie rodziców, to z badań prowadzonych w latach dziewięćdziesiątych wynikało, że wyższe wskaźniki regularnego palenia dotyczyły uczniów, których rodzice mieli wyższe wykształcenie, a niższe – dzieci rodziców z wykształceniem podstawowym. W roku 2008 zarejestrowano zależność odwrotną: wyższe wykształcenie rodziców łączyło się z niskim wskaźnikiem regularnego palenia papierosów przez uczniów. Wówczas odnotowaliśmy 22% regularnych palaczy wśród uczniów wychowywanych przez matki z wyższym wykształceniem i 29% – wśród mających matki z wykształceniem podstawowym. Podobnie było z wykształceniem ojców (odpowiednio: 16% i 24%). W roku 2010 wykształcenie rodziców w zasadzie nie było zmienną różnicującą. Wśród uczniów wychowywanych przez matki z wykształceniem wyższym było 19% regularnych palaczy, a wśród mających matki z wykształceniem podstawowym – 25%. Jednakże w przypadku wykształcenia ojców proporcje były odwrotne (odpowiednio: 25%, jeśli było ono wyższe, i 21%, jeśli było podstawowe). Wyniki ostatnich pomiarów, z 2013 i 2016 roku, pokazują, że wraz ze wzrostem wykształcenia ojca i matki zwiększają się odsetki deklarujących palenie. W 2016 roku w przypadku podstawowego wykształcenia ojca papierosy paliło 54% badanych, a wyższego – 64%. Podobnie w odniesieniu do wykształcenia matki – najmniejszy odsetek palących odnotowano w grupie uczniów mających matki z wykształceniem podstawowym (56%), a większy – z wyższym (63%). Nie odnotowano wyraźnych zależności między miejscem zamieszkania a paleniem przez młodzież – odsetek niepalących na wsi jest taki sam jak w dużych miastach (po 59%). Na wskaźniki związane z paleniem papierosów wpływ ma uczestnictwo w praktykach religijnych. Im silniejsze zaangażowanie religijne, tym więcej niepalących, a mniej regularnych palaczy. Czynniki te wpływały na zachowania młodzieży we wszystkich dotychczasowych badaniach. Wśród tych, którzy w ostatnim sondażu deklarowali, że uczestniczą w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu, palacze stanowią 33%, a wśród w ogóle niebiorących w nich udziału – 50%. Najmniej palących jest wśród uczniów głęboko wierzących (23%) – wśród niewierzących pali 46%. Po papierosy rzadziej sięgają uczniowie otrzymujący bardzo dobre oceny – 65% spośród nich nie pali. Połowa uczniów mających niskie oceny (53%) pali papierosy.

b) Picie alkoholu.

W badaniu przeprowadzonym w roku 2016, podobnie jak we wcześniejszych pomiarach, napoje alkoholowe okazały się najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży szkolnej, po którą sięgano częściej niż po papierosy czy narkotyki. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie w 2016 roku: 72% uczniów przynajmniej raz piło piwo, 63% – wódkę i inne mocne alkohole, a 41% – wino. W porównaniu z rokiem 2013 nastąpił spadek odsetka uczniów sięgających po wódkę

(o 5 punktów procentowych), ale wzrost odsetka sięgającego po wino (o 6 punktów procentowych). Częstość picia wymienionych trzech grup alkoholi w poszczególnych latach ilustruje poniższa tabela.

Czy w ciągu ostatniego miesiąca piłeś(a)s piwo, wino lub wódkę?	Badania statutowe CBOŚ			Badanie IPN	Badania KBPN				
	IV '92	IV '94	IV '96	XII '99	XII '03	X '08	XI '10	XI '13	XI '16
	w procentach								
Piwo									
Ani razu	47	40	31	25	15	22	24	27	28
1 raz	8	10	11	13	10	10	9	10	13
2-3 razy	11	18	18	22	22	23	21	23	23
4-5 razy	7	10	14	14	15	14	15	16	14
6 razy i więcej	10	18	23	20	24	25	26	22	21
Tak, bez podania, ile razy	13	3	2	2	5	3	3	1	0
Wino									
Ani razu	59	59	67	75	44	67	67	65	59
1 raz	16	17	14	12	12	13	15	17	17
2-3 razy	11	15	13	7	10	10	11	12	16
4-5 razy	3	4	3	3	4	3	3	4	5
6 razy i więcej	2	4	3	2	4	2	2	2	3
Tak, bez podania, ile razy	6	1	1	1	2	1	0	0	0
Wódka									
Ani razu	69	53	53	54	29	42	37	33	37
1 raz	10	18	17	17	17	19	20	21	20
2-3 razy	7	15	16	16	21	20	22	27	26
4-5 razy	3	7	6	5	7	8	10	12	10
6 razy i więcej	2	5	6	5	6	6	7	7	7
Tak, bez podania, ile razy	6	2	1	3	2	1	2	1	0

Tabela nr 2. Picie alkoholu.

Piwo

W roku 1992 picie piwa deklarowała niemal połowa uczniów (49%), w kolejnych latach odsetek ten wzrastał i w 2003 roku osiągnął poziom 76%. Z badań przeprowadzonych w latach 2008 i 2010 wynika, że piwo pije trzech na czterech uczniów (odpowiednio: 75% i 74%). Ostatni pomiar z 2016 roku wskazuje na stabilizację picia piwa wśród młodzieży. Nie jest zaskakujące, że po piwo częściej sięgają uczniowie niż uczennice. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie piwo piło 75% chłopców (w 2013 roku – 81%) i 69% dziewcząt (w roku 2013 – 67%). Obecnie najczęściej młodzieży, która nie pije piwa, jest w liceach ogólnokształcących publicznych (33%) i profilowanych zawodowych lub technicznych (35%). Najmniej uczniów niepijących piwa jest w szkołach zawodowych – 22% .

Piwo jest także popularniejsze wśród uczniów uważających się za dwójkowych i trójkowych – 79% (w roku 2013 – 76%) niż w grupie uczniów piątkowych i szóstkowych – 64% (w 2016 roku także 67%).

Piwo jest rzadziej wybierane przez młodzież wielkomięską – nie pije go od 29% do 31% uczniów w zależności do wielkości miasta. Natomiast na wsi piwa nie pije średnio co czwarty badany (25%).

Wyższe wykształcenie matki i ojca oznacza niższy odsetek deklarujących picie piwa. Najniższy odsetek deklarujących, że nie piją piwa odnotowano wśród uczniów, którzy mieli ojca z wykształceniem podstawowym (24%) jak również wśród badanych z podstawowym wykształceniem matki (25%) – wyższe wykształcenie oznacza wyższe odsetki dla ojca (34%) a dla matki (33%). Im lepsza sytuacja materialna rodzin badanych, tym odsetki pijących są wyższe. W przypadku dobrej sytuacji odnotowaliśmy 73% badanych deklarujących picie piwa a złej 64%.

Czynnikiem różnicującym młodzież w kwestii konsumpcji piwa jest zaangażowanie w praktyki religijne. Spośród badanych, którzy uczestniczą w nich kilka razy w tygodniu, 43% nie piło piwa w ciągu ostatniego miesiąca, a w grupie w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych – 27%.

Wino

Wśród młodzieży szkolnej wino jest alkoholem najmniej popularnym. Interpretację danych dotyczących tego trunku utrudnia brak podziału na wina gronowe i owocowe, uniemożliwiający rozróżnienie odmiennych wzorów konsumpcji tych typów wina.

Wyniki badań pokazują, że zainteresowanie młodzieży winem malało do 1999 roku, kiedy to osoby niepijące wina stanowiły aż 75% badanych. W roku 2003 nastąpił wzrost, ale kolejne dwa pomiary pokazały stabilizację trendu. Ostatnie dwa pomiary z 2013 i 2016 roku odnotowały wzrost konsumpcji wina. Odsetek badanych w 2016 roku jest taki sam jak w rekordowym roku 1994: 41%.

Jeśli chodzi o płeć osób sięgających po wino, należy odnotować wzrost jego spożycia wśród dziewcząt – z 27% w 2008 roku do 38% w roku 2010 oraz 43% w 2013 a w ostatnim pomiarze 58%, podczas gdy odsetek chłopców pozostał na zbliżonym poziomie – w 2008 roku 29%, w 2010 – 30%, a w ostatnim pomiarze 27%. Wśród młodzieży, która nie pije wina, najwyższy odsetek odnotowano wśród uczniów zasadniczych szkół zawodowych – 72% (77% w 2013 roku). Po wino najczęściej sięgają uczniowie z miast liczących powyżej 500 tys. mieszkańców (48%). Ponadto uczniowie ojców z wyższym wykształceniem wino piją częściej (46%) niż uczniowie ojców z wykształceniem podstawowym (40%). W badaniu z 2016 roku wśród uczniów uważających sytuację materialną swojej rodziny za dobrą, wino piło 42%, a wśród tych, którzy określali warunki materialne w rodzinie jako złe – 36%. Po wino rzadziej sięgają uczniowie otrzymujący słabe oceny: 36% piło wino w ostatnim miesiącu, podczas gdy wśród uczniów z dobrymi ocenami – 47%.

Wódka i inne mocne alkohole

W roku 1992 picie mocnych alkoholi w ciągu ostatniego miesiąca deklarowała ponad jedna czwarta badanej młodzieży (28%). Lata 1994–1999 to stabilny trend rozpowszechnienia picia wódki na poziomie około 46%. Od roku 1999 odnotowujemy jednak wzrost konsumpcji wódki i innych mocnych alkoholi. W roku 2003 po raz pierwszy ponad połowa badanych zadeklarowała picie wódki, a w 2013 roku odnotowano najwyższy odsetek takich deklaracji od początku realizacji pomiarów (68%). Najnowszy pomiar to załamanie tendencji wzrostowej i spadek odsetka do 63%. Wyniki ostatniego badania pokazują, że – tak jak w latach ubiegłych – po mocne alkohole częściej sięgają uczniowie

niż uczennice. W ostatnim miesiącu przed badaniem wódkę piło 65% chłopców (w 2013 roku – 71%) i 61% dziewcząt (w 2013 roku – 63%). Zmniejszyły się różnice w odsetkach między chłopcami a dziewczętami, głównie z powodu zmniejszenia się odsetków pijących wódkę chłopców. Najwyższe odsetki uczniów pijących wódkę odnotowano wśród uczniów prywatnych liceów ogólnokształcących (84%) oraz zasadniczych szkół zawodowych (60%). W przypadku szkół pierwszego typu wyciągnięcie wniosków utrudnia mała liczebność próby. Najmniejszy odsetek uczniów pijących wódkę zarejestrowano w liceum profilowanym zawodowym lub technicznym (59%). Najczęściej piją wódkę uczniowie z miast powyżej 500 tysięcy osób 59%, a najrzadziej uczniowie z miast liczących do 20 tysięcy mieszkańców – 45%. Wódka jest popularniejsza wśród uczniów uważających się za dwójkowych i trójkowych – 65% niż w grupie uczniów piątkowych i szóstkowych – 60%. Status społeczny rodziny w niewielkim stopniu różnicuje młodzież w kwestii upodobania do mocnych alkoholi. Nieco częściej sięgają po nie uczniowie, których matki mają wyższe wykształcenie 66%, niż dzieci matek z wykształceniem podstawowym – 61%. Podobnie w przypadku wykształcenia ojców. Badani, których ojcowie mają wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe, piją wódkę najrzadziej – 62%, a ci, których ojcowie legitymują się wykształceniem wyższym częściej 69%.

Im lepsza sytuacja materialna rodzin respondentów, tym częstsze deklaracje konsumowania wódki. Wśród tych, którzy oceniają swoje warunki materialne jako złe, po mocny alkohol sięga 60% uczniów, a wśród określających je jako dobre – 65%. Najmniej piją uczniowie, którzy nie uczestniczą w praktykach religijnych (60%) a najwięcej osoby deklarujące udział w praktykach religijnych jeden, dwa razy w miesiącu (70%).

Upijanie się

Z najnowszego sondażu wynika, że co najmniej raz w ciągu miesiąca przed badaniem upiło się 44% (45% w 2013) uczniów. Odsetek badanych, którym zdarzyło się to co najmniej trzykrotnie, wyniósł 8% (11%). Do upicia się częściej przyznawali się chłopcy (46%) niż dziewczęta (42%).

W roku 2016 upijanie się najczęściej deklarowali uczniowie zasadniczych szkół zawodowych (52%, w roku 2013 – 59%). W publicznych liceach ogólnokształcących do upicia się w ciągu miesiąca

przed badaniem przyznało się 46% ankietowanych, a w technikach – 40%. Widoczne jest także zróżnicowanie w zależności od statusu ucznia. Upija się więcej uczniów słabych (dwójkowych i trójkowych – 49%) niż tych, którzy uzyskują lepsze oceny (czwórkowi - 41%, piątkowi i szóstkowi – 33%).

W ostatnim badaniu trudno jest uchwycić związek między wykształceniem rodziców a upijaniem się dzieci. W grupie młodzieży z rodzin uboższych w ciągu miesiąca przed badaniem upiło się 50% uczniów, natomiast wśród badanych deklarujących dobrą sytuację materialną – 45%. W przypadku miejsca zamieszkania największe odsetki odnotowano w miastach powyżej 100 tysięcy 47% a najniższe w miastach poniżej 20 tysięcy 40%. Na opisywane zachowania wpływ mają postawy religijne młodzieży. Im silniej zaangażowani religijnie są uczniowie, tym rzadziej zgłaszają przypadki upijania się. Wśród badanych, którzy uczestniczyli w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu, w miesiącu poprzedzającym sondaż upiło się 31% a w grupie osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych – 50%.

c) Dostępność narkotyków.

W badaniach ankietowych pytano uczniów o ocenę dostępności narkotyków. Ich odpowiedzi znajdują zastosowanie w monitorowaniu nielegalnego rynku narkotyków oraz działaniach służb odpowiedzialnych za walkę z przestępczością narkotykową. Młodzież pytana była o znajomość miejsc, gdzie można kupić narkotyki, o oferty kupna, sprzedaż narkotyków w szkołach oraz o to, czy trudno jest, w ich ocenie, zdobyć poszczególne substancje psychoaktywne. W roku 1994 co piąty respondent (22%) wiedział, od kogo lub gdzie można kupić narkotyki, w 2003 roku – już niemal połowa (49%). Jednak od tego czasu maleje odsetek uczniów mających wiedzę o miejscach oferowania narkotyków. W roku 2013 odsetek takich wskazań utrzymał się na podobnym poziomie (41%). Ponadto odsetek badanych, którzy wiedzieli o kilku takich miejscach lub osobach, był najniższy od 1996 roku. Wyniki ostatniego badania pokazały, na zwiększenie się odsetka osób, które nie mają wiedzy gdzie można kupić narkotyki do 47%. Jest to największy odsetek od 1996 roku.

Czy wiesz, gdzie można kupić narkotyki?	Badania statutowe CBOS		Badania IPIŃ	Badania KBPN				
	IV '94	IV '96	XII '99	XII '03	X '08	XI '10	XI '13	XI '16
	w procentach							
Wiem o kilku miejscach, kilku osobach	17	21	37	44	31	30	28	26
Wiem o jednym miejscu, jednej osobie	5	7	6	5	4	5	5	5
Nie wiem, ale łatwo mógłbym się dowiedzieć	23	28	24	26	25	27	26	22
Nie wiem, ani gdzie, ani od kogo	55	44	33	24	40	38	41	47

Tabela nr 3. Informacja nt. możliwości zakupienia narkotyków.

Uczniów, którzy otrzymywali propozycje użycia substancji psychoaktywnych, zapytano, jakie to były substancje. W ciągu roku poprzedzającego ostatni sondaż najwięcej uczniów miało oferty dotyczące napojów alkoholowych, a zwłaszcza piwa 88% (90% w 2013 roku). Warto przypomnieć, że młodzież biorąca udział w badaniu była w zdecydowanej większości pełnoletnia. Spośród pozostałych substancji najczęściej oferowane były marihuana lub haszysz. W roku 2010 co trzeci badany (34%) otrzymał propozycję dotyczącą preparatów z konopi, podczas gdy w 2013 roku ten odsetek był już większy – 40%. Ostatnie dane to spadek do 37%. Propozycje związane z „dopalaczami” otrzymało 3% badanych uczniów (5% w 2013). Porównując wyniki badań z roku 2013 i 2016, należy zauważyć podobne odsetki badanych, którym proponowano substancje psychoaktywne.

Substancje psychoaktywne	Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy proponowano Ci którąkolwiek z następujących substancji, niezależnie od tego, czy skorzystałeś z tej propozycji czy nie?					
	2010		2013		2016	
	Tak	Nie	Tak	Nie	Tak	Nie
	w procentach					
Piwo	92	8	90	10	88	12
Wódka	87	13	86	14	82	18
Wino	70	29	75	25	75	25
Marihuana, haszysz	34	65	40	60	37	63
„Dopalacze” (tzw. smarty)	16	84	5	95	3	97
Amfetamina	9	90	9	91	7	93
Ecstasy	6	94	4	96	5	96
Leki uspokajające i nasenne	5	95	5	95	4	96
Kokaina	5	95	3	97	4	97
Crack	3	97				
Sterydy anaboliczne	4	96	3	97	3	97
LSD lub inny środek halucynogeny	4	96	5	95	5	95
Grzyby halucynogenne	5	95				
Poppersy	2	97	2	98	2	98
Heroina	2	97	2	98	2	99
Polska heroina, tzw. kompot	2	98	2	98	1	99
Dekstrometorfan (DXM)	2	98	1	99	2	99

Tabela nr 4. Substancje psychoaktywne.

Używanie narkotyków

Uczniowie pytani byli o doświadczenia związane z używaniem narkotyków. Od roku 1992 odpowiadają na pytanie o kontakt z narkotykami w ciągu dwunastu miesięcy poprzedzających sondaż, a następnie, jeśli ich używali, proszeni są o wymienienie substancji psychoaktywnych. W roku 2008 po raz pierwszy mieli wskazać używane substancje psychoaktywne wymienione w ankiecie, wśród których były również „dopalacze”. Uczniowie odpowiadali także na pytanie o kontakt z substancjami psychoaktywnymi: w ciągu trzydziestu dni przed badaniem, co jest wskaźnikiem używania bieżącego (ang. *current use*); w ciągu ostatnich dwunastu miesięcy, jako wskaźnika używania aktualnego (ang. *recent use*); oraz kiedykolwiek w życiu, co jest wskaźnikiem eksperymentowania z narkotykami (ang. *lifetime experience*). Taki sposób zadawania pytań pozwala na dokładne określenie poziomu powszechności używania narkotyków. Ponadto poprzez zamieszczenie w ankiecie listy substancji zdefiniowany został termin narkotyki. Porównanie wyników odpowiedzi na oba pytania stanowi materiał do pogłębionych analiz. W przypadku pytania z listą substancji odsetki uczniów deklarujących zażywanie narkotyków są wyższe niż wtedy, gdy proszono ich o wymienienie

jakiegokolwiek narkotyku. Wynika to z faktu, że badani mogli wymienić tylko trzy substancje spośród tych, których używali. W latach 1992–2003 liczba uczniów, którzy używali narkotyków w ciągu ostatniego roku, systematycznie rosła (z 5% do 24%). W roku 2008 odsetek osób deklarujących kontakt z narkotykami zmniejszył się do 15%. Od tego roku odnotowujemy niewielki wzrost do 18% w 2013 roku. Ostatni pomiar to załamanie tendencji wzrostowej, ponieważ odsetek wyniósł 17%.

Czy w ciągu ostatniego roku używałeś(aś) narkotyków, środków odurzających?	Badania statutowe CBOS			Badania IPiN	Badania KBPN				
	IV '92	IV '94	IV '96		XII '99	XII '03	X '08	XI '10	XI '13
	w procentach								
Tak	5	10	10	18	24	15	16	18	17
Nie	95	90	90	82	76	85	84	82	82

Tabela nr 5. Używanie narkotyków.

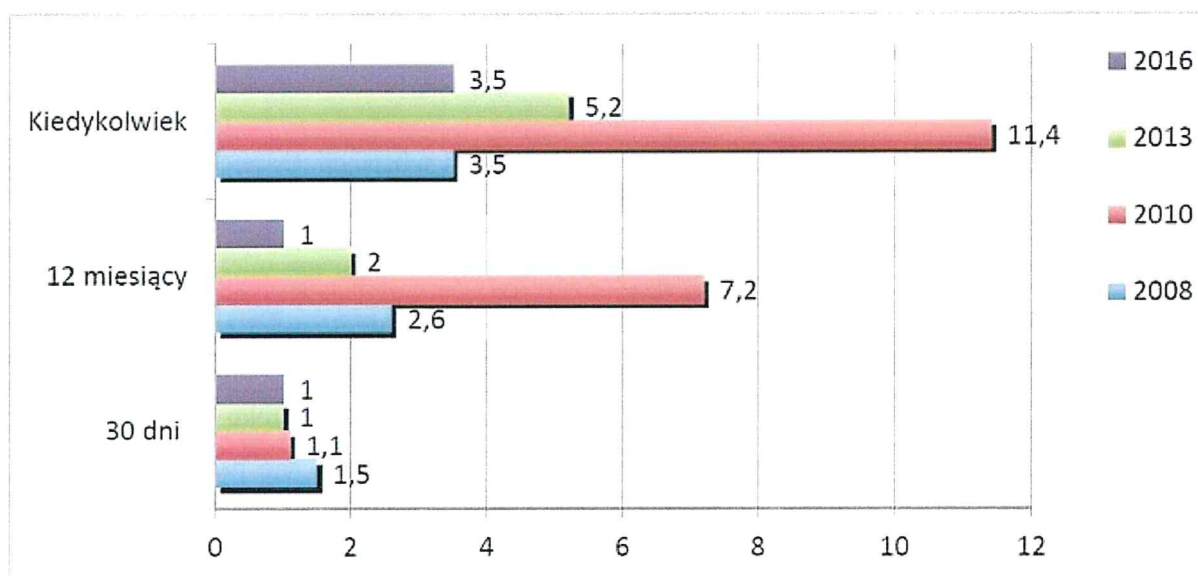
Używanie i dostępność „dopalaczy”

W przypadku „dopalaczy” odnotowujemy spadek używania tych substancji. Odsetek badanych, którzy eksperymentowali z tymi substancjami jest taki samym poziomie jak w 2008 roku: 3,5%. W ciągu ostatniego roku używały „dopalacze” 1% badanych w ciągu ostatniego miesiąca również 1%. Są to najniższe wskaźniki do początku prowadzonego badania - to jest od roku 2008. Przyjrzyjmy się wynikom wcześniejszych trzech pomiarów z 2008 i 2010 i 2013. Według deklaracji z roku 2008, po „dopalacze” sięgnęło „kiedykolwiek w życiu” 3,5% uczniów, w 2010 roku odsetek deklaracji wzrósł do 11%. Do kontaktu z „dopalaczami” w ciągu roku poprzedzającego badanie z roku 2010 przyznało się 7% uczniów (wobec 3% w 2008 roku), a w ciągu ostatniego miesiąca – 1% (2% w 2008 roku).

Rok 2010 to był okres działania ponad 1300 sklepów z nowymi substancjami psychoaktywnymi. Wyniki z 2013 roku wskazują na spadek używania „dopalaczy”. Do kontaktu z „dopalaczami” „kiedykolwiek w życiu” przyznało się o ponad połowę mniej respondentów niż w 2010 roku, czyli 5%, a trzy razy mniejszy odsetek badanych używał ich „w ciągu ostatniego roku” (spadek z 7% do 2%), odsetek osób sięgających po nie „w ciągu ostatnich 30 dni” wyniósł natomiast 1%. Analizując dane socjodemograficzne z badania w 2016 roku można spróbować wyróżnić grupy gdzie poziom używania

„dopalaczy” jest wyższy od średniej. Częściej po te substancje sięgają chłopcy (5%) niż dziewczęta (3%). Najwyższe odsetek odnotowaliśmy w zasadniczej szkole zawodowej (6%) oraz w miastach powyżej 500 tysięcy mieszkańców (6%). Badani oceniający swoje warunki jako złe (9%) mają większe prawdopodobieństwo sięgnięcia po „dopalacze” niż osoby mające „dobre” warunki (3%).

Podobnie wśród osób głęboko wierzących odsetek jest mniejszy (3%) niż nie wierzących (7%). Jako łatwe zdobycie „dopalaczy” określiło 15%. Mniejszy odsetek mieszkańców wsi (13%) zadeklarował zdobycie „dopalaczy” jako łatwe niż miast (w zależności od wielkości od miasta od 15% do 19%). W badaniu z 2010 roku uczniom zadano dodatkowe pytania o „dopalacze” – miały one na celu oszacowanie skali nowego zjawiska na rynku narkotykowym. Pierwszą kwestią poruszoną w badaniu była sama znajomość terminu. O „dopalaczach” słyszało 80% badanych w 2013 roku (90% w roku 2010), a co ósmy (12%) był w sklepie z „dopalaczami” (27% w 2010 roku). Wyniki ostatniego pomiaru odnotowały spadek. W 2016 roku o „dopalaczach” słyszało 68% ankietowanych. Kolejną kwestią był kupowanie „dopalaczy”. W 2016 roku 1,7% badanych kupowało w sklepach stacjonarnych. Ze sklepu internetowego korzystało 1,1% badanych a z zagranicznego sklepu 1,1%. Taki sam odsetek badanych korzystał z ukrytych giełd internetowych tzw. kryptomarketów 1,1%. W inny sposób kupowało 2,3%. Były to osoby, które kupowały m.in. „dopalacze” od dilerów czy znajomych. 0,5% badanych kupowało nie rzadziej niż 2-3 razy w miesiącu.

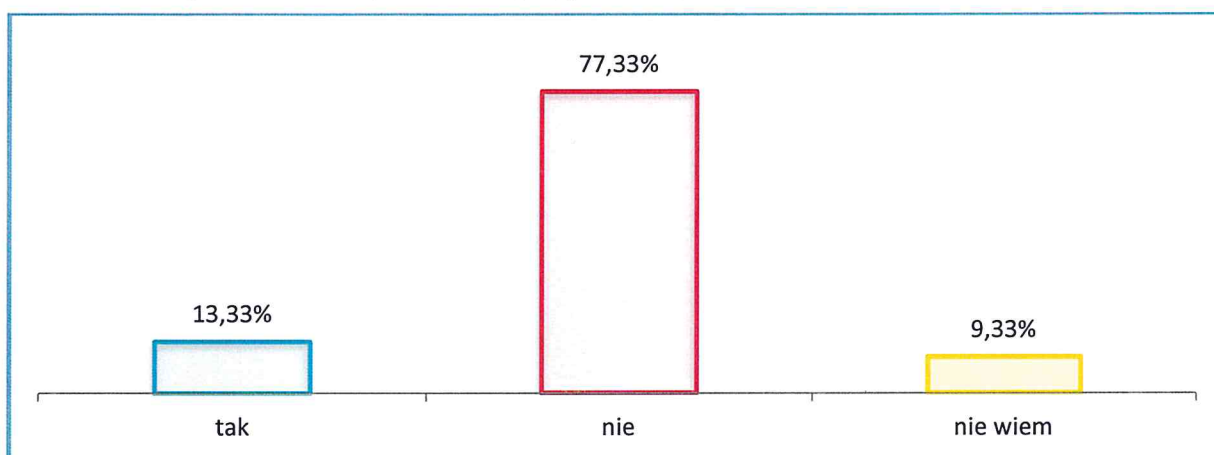
Wykres nr 1. Zazywanie dopalaczy.

1.2. Zjawisko przemocy w środowisku lokalnym. Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych na terenie gminy Sępólno Krajeńskie.

W ostatnich latach do publicznej wiadomości dociera wiele informacji na temat różnych form przemocy, zarówno domowej jak i w środowisku lokalnym – w tym przede wszystkim w szkole. Badanie zjawiska przemocy, szczególnie domowej jest trudnym przedsięwzięciem, bowiem wymaga od respondenta podzielenia się bardzo trudnymi, intymnymi osobistymi doświadczeniami. W przypadku przemocy domowej, ofiary zmuszone są do przyznania się do osobistych porażek, jako żon, mężów, matek czy dzieci. Przemoc traktują, jako sytuację poniżającą, wstydliwą, stąd ogromne

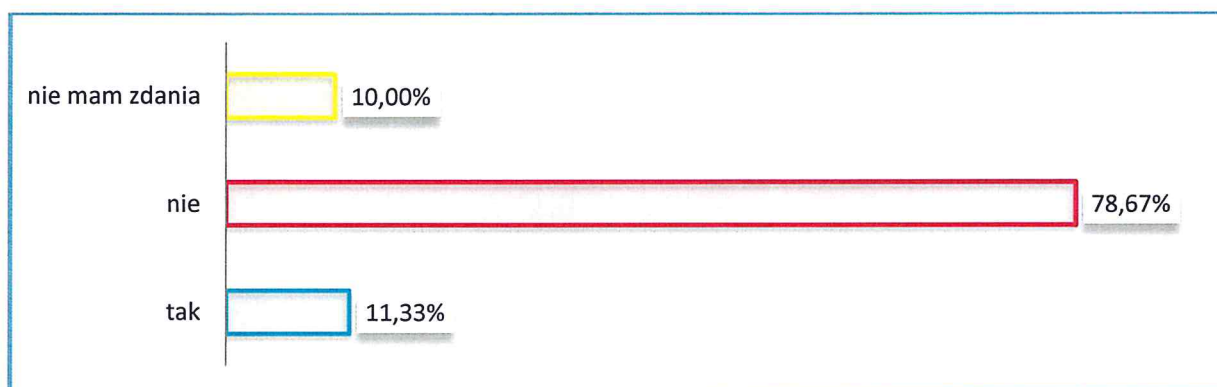
bariery przez przyznaniem się do tego typu incydentów. Dorośli mieszkańcy gminy Sępólno Krajeńskie w zdecydowanej większości są przekonani, co do tego, iż kary fizyczne i surowe traktowanie dziecka nie stanowią dobrej metody wychowawczej.

Wśród ankietowanych znalazła się grupa, która jest zwolennikiem rygorystycznego wychowywania dzieci. Potwierdza to fakt, że 13,33% badanych uważa, iż dziecko powinno bać się rodziców, bo wtedy łatwiej jest uzyskać posłuszeństwo i szacunek. Przeciwnych takiej postawie jest zdecydowana większość badanych -77,33% respondentów, którzy twierdzą, że dziecku w okresie dorastania nie powinien towarzyszyć lęk przed rodzicami. 9,33% nie wie jakiej odpowiedzi udzielić na takie pytanie. Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta, 82,89% kobiet odpowiedziało, że dziecko nie powinno bać się rodzica, w przypadku mężczyzn było to 71,62%.

Wykres 2. Czy uważa Pani/Pan, że dziecko powinno bać się rodziców?

Mieszkańcy gminy są zwolennikami regulacji prawnych w tym zakresie. Za ustawowym zakazem bicia dzieci opowiada się 63,33% (w tym 75% kobiet i 51,35% mężczyzn), zaś 24% jest przeciwnych tego typu prawnej regulacji. 12,67% respondentów nie ma zdania w tej kwestii. Co więcej przeważająca część mieszkańców gminy – 78,67% nie pochwała stosowania kar cielesnych w procesie wychowywania dzieci, natomiast 11,33% nadal uważa, że jest to dobra metoda wychowawcza. 10% respondentów nie ma zdania na ten temat.

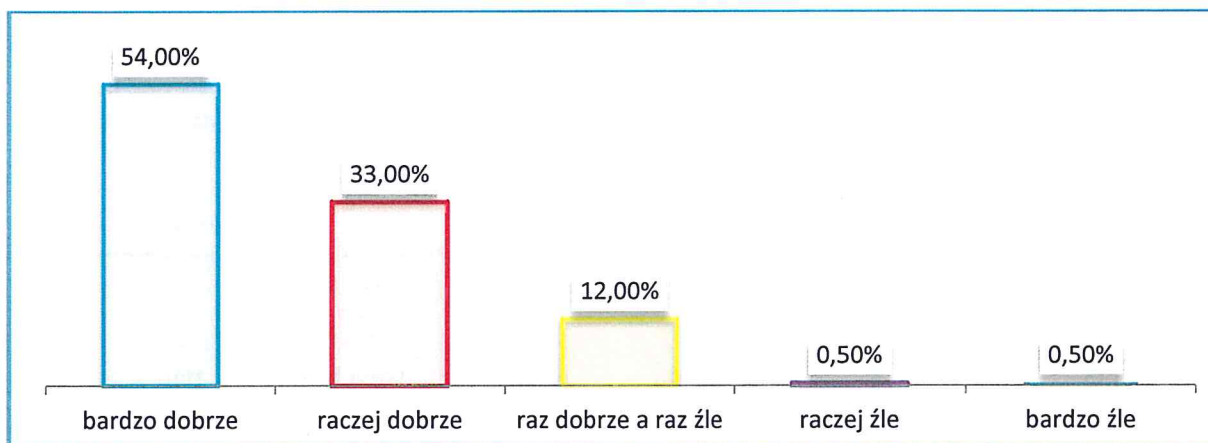

Wykres 3. Czy rodzice mają prawo stosować kary cielesne?

Zapytaliśmy także ankietowanych czy znają w swoim otoczeniu rodziców, którzy stosują kary cielesne. 16,67% ankietowanych wskazuje, iż zna w swoim środowisku przypadki bicia dzieci przez swoich opiekunów.

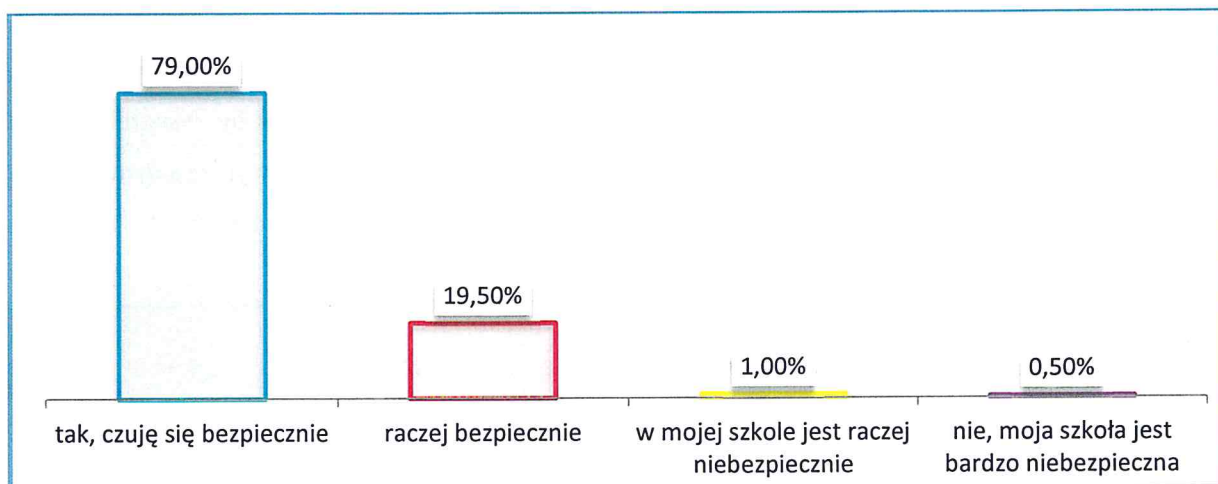
Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym – szkoły podstawowe.

Analizując klimat, w którym funkcjonują uczniowie szkół podstawowych na terenie gminy Sępólno Krajeńskie dochodzimy do wniosku, że zdecydowana większość uczniów czuje się w szkole dobrze. 54% uczniów bardzo dobrze ocenia swoje samopoczucie w szkole, a kolejne 33% raczej dobrze. 12% ankietowanych uczniów należy do grupy, która w swojej szkole czuje się raz dobrze a raz źle. Wśród uczniów znaleźli się także tacy, którzy czują się w szkole raczej źle – 0,50% lub też bardzo źle 0,50%.

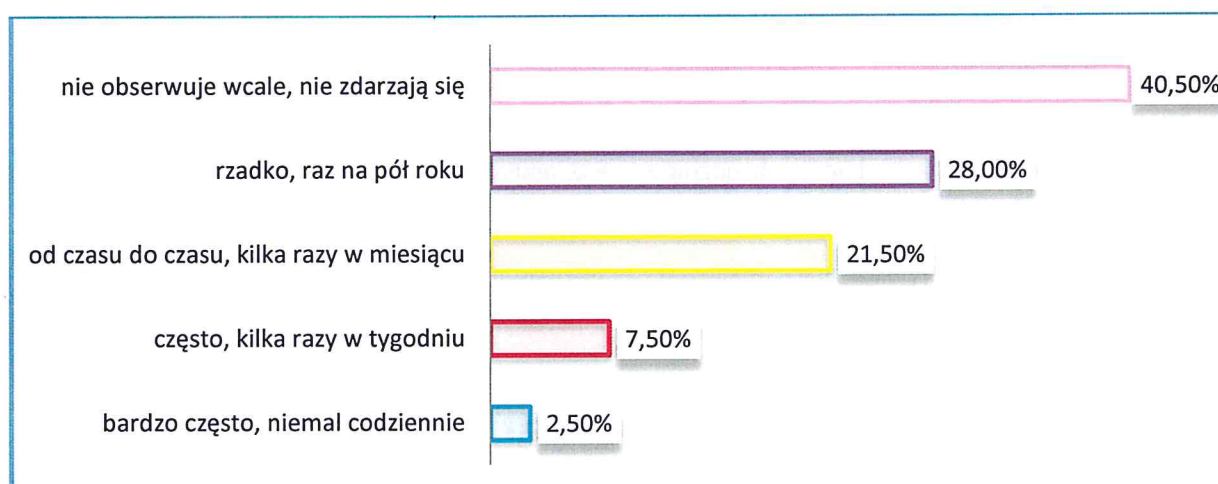
Wykres 4. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?

Bardzo wysokie są również noty uczniów w stosunku do poziomu bezpieczeństwa w szkole. Zdecydowana większość badanych uczniów deklaruje, iż w szkole czuje się bezpiecznie. Jak wynika z analizy danych, 79% ankietowanych czuje się w szkole bezpiecznie, a kolejne 19,50% raczej bezpiecznie. Zaledwie 1% ocenia, iż szkoła to miejsce, w którym czuje się raczej niebezpiecznie, a 0,50% uważa ją za miejsce bardzo niebezpieczne. Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta 84,11% dziewcząt i 73,12% chłopców deklaruje, że czuje się bezpiecznie w szkole.

Wykres 5. Czy w swojej szkole czujesz się bezpiecznie?

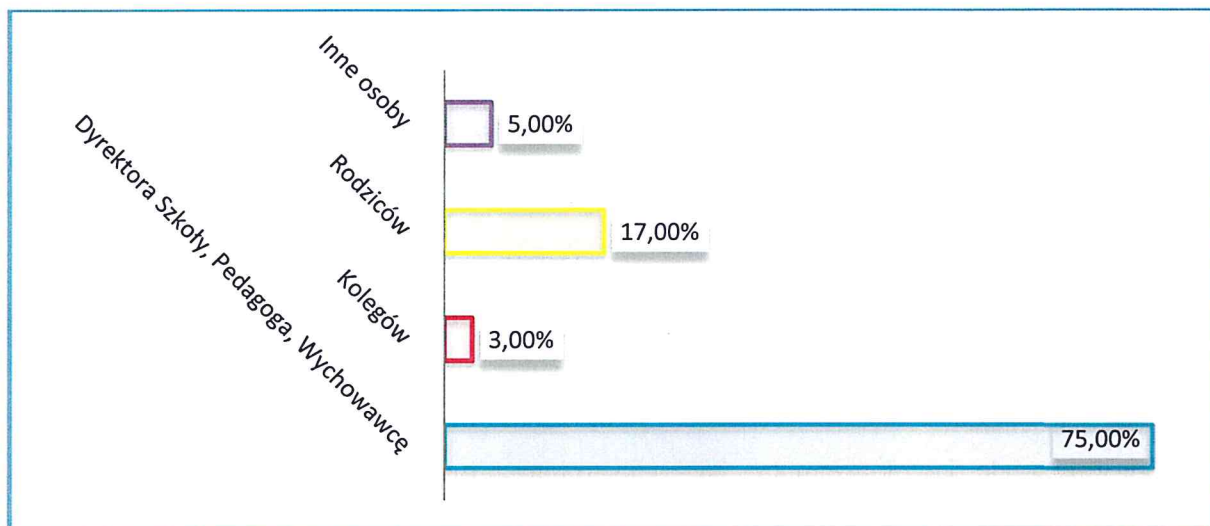
Bardzo wysokie poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły ma odzwierciedlenie w kolejnym pytaniu zadanym uczniom. Zapytaliśmy ankietowanych jak często obserwują zjawiska przemocy w szkole. 40,5% uczniów szkół podstawowych przyznaje, iż w szkole nie obserwuje wcale zjawisk przemocy. 28% ankietowanych twierdzi, że takie sytuacje mają miejsce rzadko, raz na pół roku. 21,5% jest świadkiem przemocy wobec innych uczniów kilka razy w miesiącu. 7,5% badanych twierdzi, że takie zjawiska mają miejsce często, kilka razy w tygodniu. 2,5% przyznaje, że zjawiska przemocy zdarzają się niemal codziennie.

Wykres 6. Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?

Poprosiliśmy także uczniów o odpowiedź czy uważają, że na terenie szkoły padli ofiarą jakiegoś rodzaju przemocy. Osobiście doświadczyło przemocy 16,5% uczniów (w tym 13,08% dziewcząt i 20,43% chłopców) także 12% ankietowanych (w tym 7,48% dziewcząt i 17,20% chłopców) przyznaje, że są w szkole uczniowie, których się boi. Powyższa analiza pokazuje, że to chłopcy dużo częściej padają ofiarą przemocy, co więcej to właśnie oni częściej boją się niektórych uczniów chodzących z nimi do szkoły.

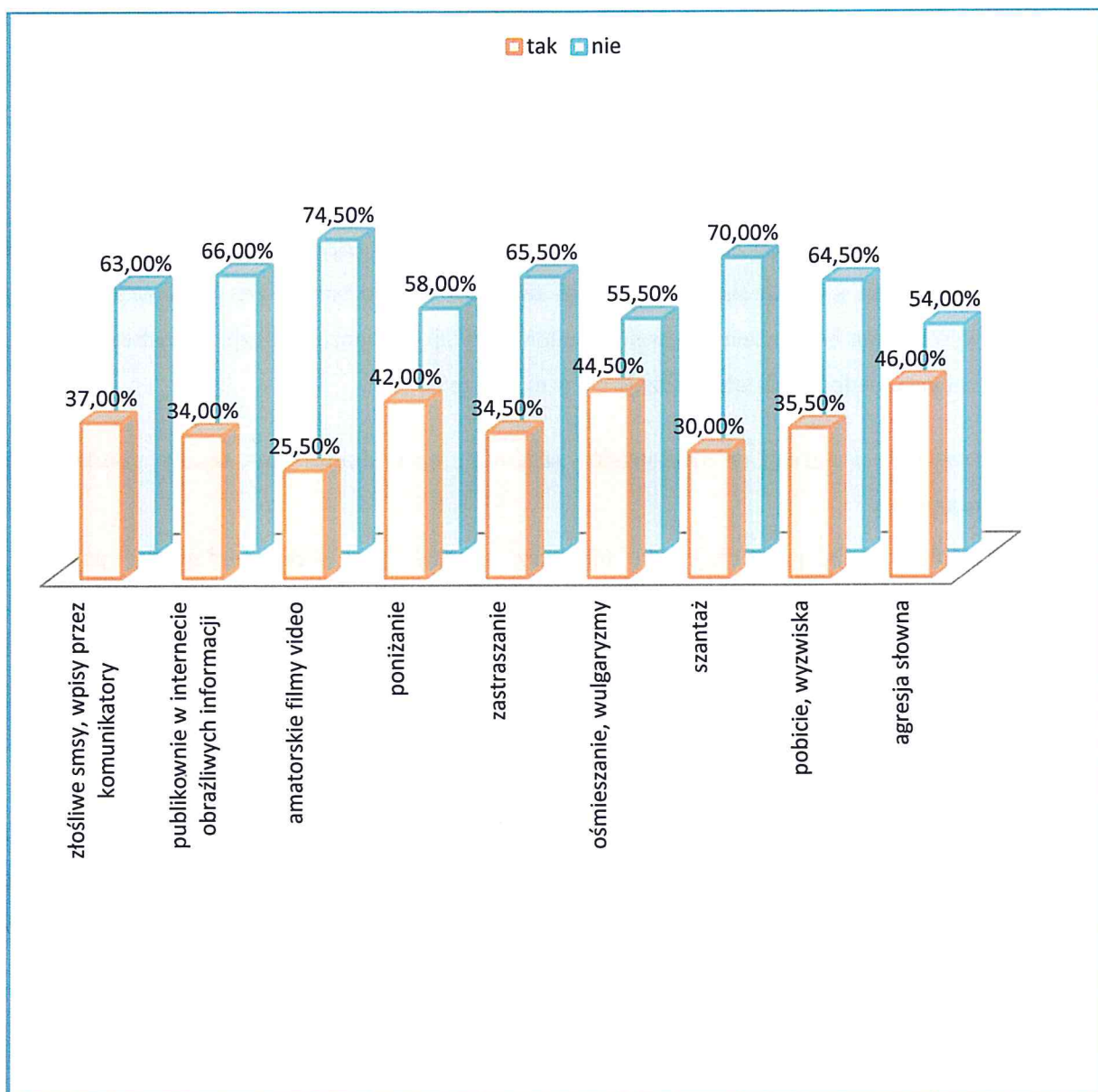
Na pytanie kogo przede wszystkim uczniowie powiadomią, jeśli będą świadkiem lub ofiarą przemocy 75% uczniów odpowiedziało, że wychowawcę, dyrektora szkoły lub pedagoga. 17% zawiadomi o takim fakcie rodziców. 3% uczniów w sytuacji zagrożenia przemocą szukałoby wsparcia wśród swoich rówieśników, a 5% wskazało na inne osoby. Bardzo dobrym sygnałem wynikającym z badań jest fakt, że dyrektor, pedagog, wychowawca to osoby, do których zwróci się świadek lub ofiara przemocy.

Wykres 7. Kogo zawiadomisz, jeżeli będziesz świadkiem lub ofiarą przemocy?

W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów o odpowiedź czy spotkali się z konkretnymi formami przemocy. Jak widać na podstawie odpowiedzi udzielanych przez respondentów badani uczniowie znają różne formy przemocy. 37% respondentów zna zjawiska przemocy takie jak: złośliwe smsy, wpisy przez komunikatory np. FB Twitter, Skype i inne. Z publikowaniem w Internecie obraźliwych informacji zetknęło się 34% badanych uczniów, a z amatorskimi filmami video 25,5% badanych uczniów.

Z poniżaniem spotkało się 42% ankietowanych. 34,5% badanych zna zjawisko zastraszania, a 44,5% zetknęło się z ośmieszaniem i wulgaryzmami. 30% badanych respondentów spotkała się z próbami szantażu. Pobicia i wyzwiska są znane 35,5% respondentów. Z agresją słowną zetknęło się 46% respondentów. Niestety agresja słowna obecnie jest jedną z najbardziej popularnych form przemocy w szkołach. Jak pokazują badania jest ona również obecna w szkołach na terenie gminy Sępólno Krajeńskie. Podobnie alarmującym jest fakt, jak wielu uczniów spotkało się z poniżaniem czy ośmieszaniem i wulgaryzmami.

Wykres 8. Czy znasz przypadki stosowania którejs z wymienionych form przemocy?

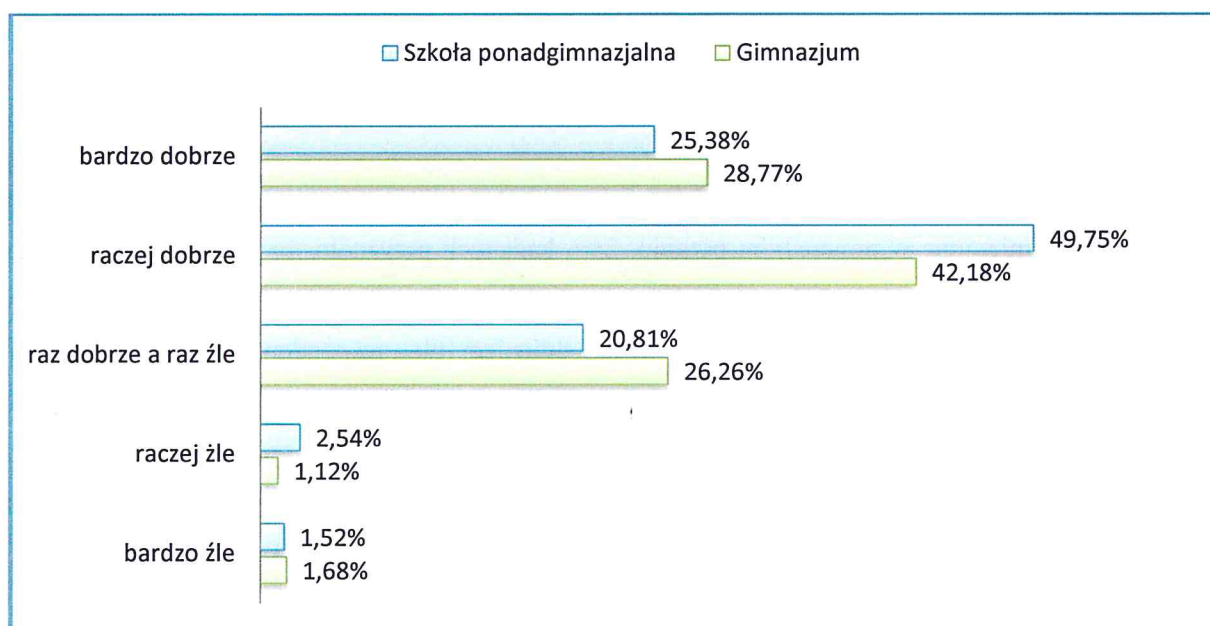
W związku z tym chcieliśmy także dowiedzieć się czy w stosunku do uczniów miało miejsce któreś z zachowań wymienione w poprzednim pytaniu. 26% badanych przyznało, że takie zdarzenia miały miejsce. Pozostali uczniowie – 74% odpowiedzieli, że w stosunku do nich takie zachowania nigdy się nie wydarzyły. Analizując to pytanie z uwzględnieniem płci respondenta 22,43% dziewcząt przyznaje, że doświadczyło takiej przemocy w przypadku chłopców było to 30,11%. W kolejnym pytaniu poprosiliśmy uczniów szkół podstawowych o odpowiedź czy poza terenem szkoły również spotykają się z aktami przemocy. Wśród ankietowanych 13,5% przyznało, że spotyka się z przejawami przemocy poza szkołą. 86,5% udzieliło odpowiedzi, że nie spotkało się nigdy z aktem przemocy poza szkołą.

Chcieliśmy także dowiedzieć się czy któryś z badanych uczniów brał czynny udział w akcie przemocy. Wśród respondentów znalazła się grupa – 12,5%, która przyznała się do stosowania przemocy. Pozostali uczniowie – 87,5% odpowiedzieli, że nigdy nie brali udziału w czynnym akcie przemocy.

W ankiecie nie zabrakło pytań na temat relacji dzieci z ich rodzicami. 74% badanych ocenia relacje ze swoimi rodzicami bardzo dobrze, 21% uważa je za dobre. 5% jest zdania, że relacje są średnie. Nikt z badanych nie uważa swoich relacji z rodzicami za raczej złe lub bardzo złe. Uczniowie oceniają też bardzo wysoko stan bezpieczeństwa w swoim domu. Pytając o poczucie bezpieczeństwa w swoim domu 99% badanych odpowiedziało, że czuje się w nim bezpiecznie.

Problem przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym- szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne.

Analiza klimatu, w jakim funkcjonuje młodzież szkolna w swoim środowisku pokazuje, że spora część uczniów czuje się w szkole dobrze. Wyniki uzyskane w badaniu są bardzo podobne w obu grupach badanych. 28,77% uczniów gimnazjum czuje się w szkole bardzo dobrze, podobnie jest w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych- 25,38%. 42,18% uczniów gimnazjum i 49,75% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ocenia swoje samopoczucie w szkole jako dobre. Istnieje jednak grupa uczniów, którzy nie zawsze dobrze czują się w szkole, do której uczęszczają. 20,81% uczniów starszych i 26,26% uczniów gimnazjum przyznaje, że w szkole czuje się raz dobrze a raz źle. Wśród uczniów znaleźli się także tacy, którzy czują się w szkole raczej źle – 1,12% gimnazjalistów, - 2,54% uczniów szkół ponadgimnazjalnych lub bardzo źle – 1,68% młodszych respondentów i 1,52% starszych.

Wykres 9. Jak oceniasz swoje samopoczucie w szkole?